

Walk of Peace Amsterdam

PELGRIMAGE VAN GERECHTIGHEID EN VREDE

23 AUGUSTUS 2018

70 jaar na de oprichting in Amsterdam

van de Wereldraad van Kerken - op 23 augustus 1948

**WALK
OF
PEACE**

pilgrimage
of justice
and peace

Welkom in de Hoftuin

U wordt ontvangen in de Hoftuin. Deze binnentuin, ooit als boomgaard in gebruik, wordt omringd door gebouwen die oorspronkelijk alle zorginstellingen waren van De Diaconie van Amsterdam.

Het gebouw dat sinds 2009 Museum de Hermitage is, werd in 1683 gebouwd, was oorspronkelijk het Diaconie Oude Vrouwen Huys, in de volksmond Oudebesjeshuis. Tot 2007 was hier Verpleeghuis Amstelhof. De andere gebouwen worden nu (weer) gebruikt door de Protestantse Kerk & Diaconie Amsterdam. In de Corvershof zit de Protestantse Diaconie met in de kelder het Wereldhuis, het Straatpastoraat en de Sociale Kruidenier. In Amstelrank het Mission House, waar jongeren uit heel Europa wonen die tien maanden als vrijwilliger bij verschillende diaconale projecten werken en Dokters van de Wereld; in de Hodshonhof de Timon Woongroep samen met jongeren die een sociaal netwerk en professionele begeleiding nodig hebben. In de Van Limmikhof werkt het Kerkelijk Bureau.

1. Hermitage (museum)
2. Hermitage (Outsider Art Museum)
3. Corvershof
4. Ingang tuin
5. Amstelrank
6. In- en uitgang metrostation Waterlooplein
7. Restaurant Dignita
8. Van Limmikhof
9. Ingang tuin
10. Hodshonhof

In de tuin tegenover restaurant Dignita staat een beeldengroep die de zeven werken van barmhartigheid verbeeldt. Ze zijn gemaakt door Tineke Smith. Voor de Protestantse Kerk & Diaconie zijn ze de leidraad van hun aanwezigheid in de stad.

Welkom bij de Walk of Peace

Beste deelnemer,

Van harte welkom bij deze Walk of Peace, welkom in Amsterdam.

Deze Walk of Peace is een van de evenementen waarmee vandaag wordt herdacht en gevierd, dat de Wereldraad van Kerken 70 jaar geleden, op 23 augustus 1948, in Amsterdam werd opgericht.

De Raad van Kerken Amsterdam levert graag een bijdrage aan deze jubileumdag.

Bij de invulling sluiten we aan bij "Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede" - het thema van de Wereldraad in deze zeven jaren. De Taakgroep Pelgrimage van de Raad van Kerken in Nederland ondersteunt de activiteiten in Nederland.

Met de vredesorganisatie Pax is het model van een Walk of Peace ontwikkeld, die in een aantal plaatsen in Nederland is en wordt gehouden, vaak in de interkerkelijke vredesweek. De Protestantse Kerk Amsterdam werkt mee in de organisatie. Zo kwamen we vanuit al deze organisaties op het plan deze Mokumse Walk of Peace

te organiseren. Die heeft een eigen karakter, door de aansluiting die we zochten bij het jubileum van de Wereldraad en door de stad waar we zijn, Amsterdam.

In dit boekje lichten we de gedachten achter de Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede en de vertaling van dit concept in een Walk of Peace toe.

Waar gaan we straks heen?

We lopen door de oostelijke binnenstad naar de Dam. We lopen in groepen van maximaal 20 personen. Dit boekje beschrijft de route met tien halteplaatsen – en veel meer. Op deze halteplaatsen verwachten we iets van u! In uw rugzakje zit al wat.

Eerst

Voordat u op stap gaat spreekt prof.dr. Fernando Enns u toe. Hij is voorzitter van de Werkgroep Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede van de Wereldraad van Kerken en hoogleraar doopsgezinde vredessteologie en ethiek aan de Vrije Universiteit.

Het drinken en de hapjes in de Hoftuin worden verzorgd door bezoekers van het Wereldhuis, waar ongedocumenteerden overdag terecht kunnen.

Wij wensen u een goede wandeling toe, en hopen dat die uw inzet voor gerechtigheid en vrede en uw verbondenheid met de oecumene mag ondersteunen.

De organisatoren van de Walk of Peace,

Margarithe Veen

Taakgroep Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede RvK NL, raadvankerken.nl

Edwin Ruigrok

Pax Nederland, paxvoorvrede.nl

Henk Meulink

Raad van Kerken Amsterdam, rvkamsterdam.nl

Willemien Boot

Protestantse Kerk Amsterdam, protestantsamsterdam.nl

protestantse kerk
amsterdam

Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede

In 2013 heeft de oecumenische familie op de 10e Assemblée van de Wereldraad van Kerken met haar lidkerken een nieuw oecumenisch

concept van een Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede aanvaard. Dit oecumenische concept houdt oog voor de eenheid van de kerken en de zorg om rechtvaardigheid en vrede in deze wereld met dat Bijbelse visioen van een rechtvaardige vrede voor ogen. Geïnspireerd door dit oecumenische concept vond in verschillende steden en dorpen een Walk of Peace plaats, een concept ontwikkeld vanuit de landelijke Taakgroep Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede van de Raad van Kerken in Nederland in samenwerking met Pax. Deze Walk of Peace is gericht op eenheid, gerechtigheid en vrede, ook daar waar deze ontbreekt in de lokale context.

Prof. dr. Fernando Enns beschrijft in zijn artikel 'Walking Gently with Your God'¹ een spiritualiteit voor de Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede die gebaseerd op de theologie van de Duitse theoloog Dorothee Sölle. Volgens Enns helpt

haar visie die oecumenische pelgrimage die niet alleen het element van 'wandelen' in zich heeft, maar juist richting geeft aan gerechtigheid en vrede waarin drie dimensies een rol spelen: 1. de *via positiva*, 2. de *via negativa* en 3. de *via transformativa*.

Via Positiva

De eerste dimensie, de *via positiva*, verwijst naar het vieren van de zegeningen van de Schepping. Het is die dimensie waarin mensen zegen mogen ervaren van het goede, waarmee het eerste boek van de Bijbel begint. Het verwijst naar Genesis 1: 31 waarin staat te lezen dat God zag dat het zeer goed was. Deze dimensie verwijst ook naar het geloofsvertrouwen dat mensen zich geen zoekende wezens hoeven te voelen op de pelgrimage, maar dat zij zich juist vanaf het begin gevonden mogen weten, geborgen, in de relatie met God.

Via Negativa

De tweede dimensie, de *via negativa*, gaat om de bevrijding van macht en geweld. Daar waar men zich in de eerste dimensie gezegend en gevonden mocht weten, staat deze tweede dimen-

sie voor de verwoesting ervan. In deze dimensie worden de pelgrims getrokken naar plaatsen van geweld en onrecht, plaatsen waar het godverlaten aanvoelt.

Via Transformativa

De derde dimensie, de *via transformativa*, verwijst naar verzet. Juist om op de plaatsen van de wonden van de samenleving te komen, juist daar één te worden met Christus om als pelgrims kracht te ontvangen voor het verzet tegen onrecht en geweld. Zo kan er op die plaatsen heling ontstaan door compassie en rechtvaardigheid.

Met deze Walk of Peace hopen wij in de context van Amsterdam deze drie dimensies op deze Pelgrimage van Gerechtigheid en Vrede te ontmoeten en te delen.

Met Vrede!

Ds. Margarithe Veen

Lees meer: raadvankerken.nl > Pelgrimage

¹ Fernando Enns, "Walking Gently with Your God: The Ecumenical Pilgrimage of Justice and Peace – a New Direction for the Ecumenical Movement", in: Uta André, Benjamin Simon, Lars Röser-Israel (ed.), *Reforming Theology, Migrating Church, Transforming Society* (Hamburg: Missionshilfe Verlag, 2017), 239-247.

Walk of Peace in Nederland

De Walk of Peace is een wandeling van en voor vrede. Een wandeling om te ervaren én te laten zien dat het juist met verschillen nodig is en leuk is om met elkaar op te kunnen lopen.

“Ik zou het heel mooi vinden om in gesprek te raken met iemand die ik anders niet zo snel zou ontmoeten, en die later als ik hem of haar in de supermarkt tegen het lijf loop, geen onbekende meer is.” – Merel van Hooff, Walk of Peace IJmuiden 2017

Veel mensen verlangen naar ontmoeting. Verbinding met de ander, die vaak een vreemde blijft. Wat ons bindt is het verlangen naar vrede, verdraagzaamheid. Prettig met elkaar samenleven. Respect voor elkaars gewoonten en ideeën. Daarom lopen we samen de Walk of Peace.

De Walk of Peace opent deuren. Bijvoorbeeld naar gebedshuizen, buurthuizen en monumen-

ten, maar ook naar andere mensen en nieuwe ontmoetingen.

De Walk of Peace inspireert: we verbinden ons met elkaar in de buurt, maar ook met mensen waar ter wereld ook die leven met geweld. We laten zien dat vrede mogelijk is, gewoon door het te doen. De ander is niet langer een vreemde meer, maar iemand waarmee we al wandelend in gesprek raakten – en met wie we meer delen dan we dachten.

Tijdens de Walk of Peace zetten we al wandelend een stap op weg naar vrede.

PAX organiseerde samen met de Raad van Kerken en ondersteund door Kerk en Vrede een Walk of Peace in Den Haag (2015), in Enschede (2016) en 23 Walks of Peace in 2017. In 2018 verwachten we 25 Walks of Peace, waarvan deze in Amsterdam de eerste is.

PAX

Honderdduizenden mensen zijn slachtoffer van oorlogsgeweld en onderdrukking. Mensen zoals wij, die een veilige en menswaardige toekomst

voor zichzelf en hun kinderen gehoopt hadden. Wij herkennen onszelf in hun verlangen naar vrede. En wij willen alles op alles zetten om samen met hen deze vrede mogelijk te maken. Daarvoor werken wij samen met een ieder die ons vredesideaal deelt. Want betrokken mensen kunnen werkelijk een verschil maken als zij zich samen durven inzetten voor vrede.

PAX werkt in 14 landen in Afrika, het Midden-Oosten, Zuid-Amerika en Europa. We werken samen met meer dan honderd partners. Om burgers te beschermen tegen oorlogsgeweld, om gewapend geweld te beëindigen en om een rechtvaardige vrede op te bouwen. We richten ons in internationaal verband op overheden, bedrijfsleven, financiële instituties, multilaterale organisaties als de EU en de VN. Ook in Nederland zijn we actief samen met duizenden mensen in meer dan 80 Ambassades van Vrede.

Meer doen voor vrede? Ga naar paxforpeace.nl

Edwin Ruigrok

Raad van Kerken Amsterdam

In de Raad van Kerken Amsterdam zijn 23 kerken en christelijke geloofs-gemeenschappen in de stad oecumenisch met elkaar verbonden.

De Raad weet zich verbonden met de oecumenische beweging in ons land en wereldwijd.

De Raad functioneert als een open overleg- en communicatieplatform van deze kerken en de raden van kerken in diverse wijken in de stad.

De Raad organiseert Netwerkbijeenkomsten. In 2018 organiseerde de Raad op 5 mei met koren uit de lidkerken een Korenfestival, Zingen van Verzet en Bevrijding. Op 30 november een Nicolaasviering, met een vesper en ontmoeting in een kerk gewijd aan Sint Nicolaas. De Raad biedt het kader om als kerken gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen voor en bij te dragen aan een goed samenleven in de stad. De

betrokkenheid met verdrukten en vreemdelingen heeft hierbij prioriteit. Zo heeft de Raad een Taakgroep Vluchtelingen, die zich in het bijzonder inzet voor ongedocumenteerden. Vanuit de kerken is de Stichting Drugspas-toraat actief. Om een goed samenleven van Amsterdammers in al hun religieuze en culturele diversiteit te bevorderen werkt de Raad interreligieus samen in o.a. de Raad voor Levensbeschouwingen en Religies in Amsterdam, Samen ÉÉN Amsterdam en het Veiligheidspact tegen Discriminatie.

Meer informatie: rvkamsterdam.nl

Protestantse Kerk Amsterdam

De Protestantse Kerk Amsterdam geeft Gods liefde in de stad gestalte door het leven te vieren, er voor elkaar en de buurt te zijn, en mee te bouwen mee aan een 'lieve stad'. Met 19 wijkkerken en een toenemend aantal pioniersplekken is zij '... geroepen tot het schenken van koffie en aandacht...', is zij een luisterplek, een oase in de drukke stad, een plek waar een mens gezien wordt. Jezus deed het ons voor en vroeg ons de ander echt te zien – en wat je voor de minste van mijn zusters en broeders

doet, doe je voor Mij (Matteüs 25). Bij het bureau van de protestantse kerk en diaconie staan beelden: de 'zeven werken van barmhartigheid' die ons dagelijks aan die opdracht herinneren.

Meer informatie: protestantsamsterdam.nl

protestantse kerk
amsterdam

Inleiding op de routebeschrijving

Deze Walk of Peace verbindt Wereldraad, wereld, Amsterdam en kerk:

- *de ervaring van de Tweede Wereldoorlog was een belangrijke motivatie om de Wereldraad op te richten in 1948*
- *de maatschappelijke betrokkenheid van de Wereldraad is altijd een belangrijk element geweest, van “verantwoordelijke samenleving” (1948) tot aan “pelgrimage van gerechtigheid en vrede” (7-jarig thema van de Wereldraad nu)*
- *Amsterdam als stad waar mensen uit de wereld zich vestigden als vluchteling of om economische redenen*
- *de kerkgeschiedenis van Amsterdam in oecumenisch perspectief*

Daarom geeft de route bijzondere aandacht aan:

- de geschiedenis en het lot van de joodse bevolking van Amsterdam in de Tweede Wereldoorlog en aan andere vormen van onrecht en geweld, zoals de Armeense genocide en de Decembermoorden in Suriname.
- de interreligieuze inzet om waakzaam te zijn

tegen nieuwe vormen van discriminatie en racisme en om de vrede in de samenleving, in de stad en in de wereld te bevorderen. Zo ontmoeten we mensen achter het Veiligheidspact tegen Discriminatie en van Sant'Egidio.

- de inzet van kerken, kerkelijke en andere organisaties om mensen sociale zorg te bieden en recht te doen. We wijzen op vele zorginstellingen en maken een stop bij het Wereldhuis, Sant'Egidio, Leger des Heils, Drugspastoraat.
- de geschiedenis die Amsterdam heeft in het opnemen van vreemdelingen, vaak vluchtelingen (van eens Joden, Hugenoten en Armeniers tot vluchtelingen nu).
- de kerkelijke geschiedenis van Amsterdam: het oorspronkelijk rooms-katholieke karakter, met al zijn kerken en kloosters, de Alteratie in 1578, waarna de Gereformeerde godsdienst tot 1795 een voorkeurspositie had. Toch gold Amsterdam – om handelsmotieven – als een religieus tolerante stad.
- de groei en welvaart van Amsterdam die mede te danken is aan de VOC en WIC. Daarmee komt gelijk de geschiedenis van de slavernij, kolonialisme aan de orde.

Praktische aanwijzingen

- we lopen de route in groepen van 20 personen. De groepen vertrekken met een zekere tussenruimte na elkaar.
- hoewel u de route zelf kunt vinden met de aanwijzingen in dit boekje, is een van de groepsleden, die bekend is met de stad en de route, gevraagd als begeleider op te treden.
- in de routebeschrijving staat aangegeven welke route u moet volgen; verder vindt u informatie over wat u op de route tegenkomt en in het bijzonder informatie over de monumenten en de kerken, kerkelijke instanties en andere organisaties waar we een stop maken.
- er zijn tien halteplaatsen op de route. Daar wordt van u een bepaalde activiteit gevraagd en/of wordt u iets aangeboden.
- bij verschillende halteplaatsen is er gelegenheid iets te drinken en naar het toilet te gaan.
- zorg ervoor, ook als u nog niet de hele route hebt kunnen afleggen, rond 15.30 op de Dam te zijn. Daar sluiten we de Walk of Peace gezamenlijk af. U bent dan op tijd om de viering in De Nieuwe Kerk bij te wonen, als u zich daarvoor hebt aangemeld.

ROUTE

Startpunt: Hoftuin

Ga richting de Hermitage, dan linksaf, neem de uitgang naar de Nieuwe Keizersgracht.

Ga linksaf, u bent nu op de Nieuwe Keizersgracht

INFORMATIE EN ACTIVITEITEN

Zie informatie over de Hoftuin en de gebouwen eromheen op p.2

Direct aan de overzijde van de Nieuwe Keizersgracht staat het Van Brants Rus hofje, in 1732 gesticht door de rijke Amsterdamse lutheraan Christoffel van Brants. Getuige het vers boven de deur was het oorspronkelijk voor oudere vrouwen: "Brants door de koopmanschap tot Rijkdom en tot Eer Geklommen, heeft mij, in de naarnacht van zijn leven, Den Ouden tot hun troost, ter wooninge gegeven. Aanschouwer, is uw doen gezegend van den Heer Volk Brantz in deugden en zijn liefde tot den armen: Godt gaff hem, dat hij mild zich hunner kon erbarmen." Het is nog steeds een Evangelisch-Lutherse Stichting. Nu wonen er studerende.

In deze omgeving bevinden zich meer voormalige zorginstellingen met een religieuze achtergrond. van lutherse, rooms-katholieke, joodse en Waalse origine.

Aan deze zijde van de Nieuwe Keizersgracht tussen Amstel en Weesperstraat is een sober, indringend monument voor de joodse bewoners die in de huizen aan de overkant hebben gewoond, **Monument Schaduwkade**. Op de kaderand zijn tweehonderd namen aangebracht tegenover het huis waar zij die niet uit de kampen zijn teruggekeerd, eens woonden en leefden. Te midden van al deze gezinnen staat dan ook nog het pand op nr 58, vanwaar de deportaties uit Nederland werden gecoördineerd, het pand waar de Joodse Raad haar hoofdkantoor had. Het monument is een initiatief van bewoners. Het werd in 2013 onthuld.

In dit pand zetelde de Joodse Raad

Dit is de 1e halteplaats.

Wij vragen u hier hetzelfde te doen als veel schoolgroepen doen: zoek op de bordjes een naam met gegevens die u in het bijzonder treffen; schrijf deze naam met het krijtje in uw rugzak op de stoep.

Ga voor de kruising van de Nieuwe Keizersgracht linksaf, de Weesperstraat in. Neem het gravelpad.

De Weesperstraat was lang een belangrijke winkelstraat van joods Amsterdam. Na de oorlog werd de straat voor een groot deel afgebroken en verbreed tot verkeersweg.

Kort na de hoek komt u bij het

Monument van Joodse Erkentelijkheid.

Dit is een omstreden monument.

In het centrale paneel staat een vrouw afgebeeld met daarboven de tekst: 1940 – 1945 Aan de beschermers der Nederlandse Joden in bezettingsjaren. De creatie van het beeld werd geïnitieerd door een comité van joodse overlevenden van de Tweede Wereldoorlog als dankbetuiging voor de Amsterdammers die de joodse bevolking hebben geholpen tijdens de oorlog. Op 23 februari 1950 werd het beeld onthuld onder andere door de toenmalige burgemeester d'Ailly met de woorden: "De gemeente aanvaardt het met trots, maar ook met schaamte". Het ontwerp is van de joodse beeldhouwer Jobs Wertheim, die tijdens de oorlog met zijn gezin naar Kamp Westerbork werd gebracht en vandaar naar Theresienstadt werd gedeporteerd. Het beeld bestaat uit vijf panelen waarop figuren in reliëf te zien zijn die de tekst verbeelden die erbij staat. Van links naar rechts staat op de panelen:

Berustend in Gods wil
Vereend met u in afweer
Beschermd door uw liefde
Gesterkt door uw weerstand
Rouwend met u

Al voor plaatsing ontstond er onenigheid over het monument; het zou niet in naam van alle joden geplaatst zijn.

Dit is de 2e halteplaats.

Wij vragen u - met de kennis die u hebt over wat de Nederlandse bevolking voor de joodse medewoners heeft gedaan en nagelaten - in de vorm van een kyriegebed of schuldbelijdenis op te schrijven wat dit monument bij u oproept. U kunt daarvoor het gele papiertje gebruiken. Bewaar wat u heeft opgeschreven.

Impressies van toekomstig monument:

Waarschijnlijk zal dit monument hier niet lang meer staan. Het is het voornemen van de gemeente Amsterdam, op initiatief van het Auschwitz Comité, om op deze plaats het Holocaust Namenmonument te laten verrijzen, naar een ontwerp van architect Daniel Libeskind. Op het monument zullen alle namen worden aangebracht van de 102.000 joodse Nederlanders (en Sinti en Roma) die in de Tweede Wereldoorlog zijn vermoord. Als bezoekers de gedenkplaats binnenkomen treden zij een labyrint van gangen tegemoet met aan beide zijden twee meter hoge bakstenen muren. Op elk van de 102.000 stenen wordt een naam, geboortedatum en de leeftijd bij overlijden gegraveerd, zodanig dat de namen van de slachtoffers aanraakbaar zijn. De muren van het monument worden zo geplaatst, dat van boven gezien vier Hebreeuwse letters te lezen zijn, die samen het Hebreeuwse woord weergeven, dat 'in herinnering aan' betekent.

Of het monument hier werkelijk komt is afhankelijk van hoe het protest van buurtbewoners (vanwege verwachte overlast en kappen van bomen) zal worden afgehandeld. De Gemeente wil het Monument van Joodse Erkentelijkheid verplaatsen naar het Overloopplantsoen, niet ver hier vandaan, maar ook daar is protest tegen.

Loop verder, ga de treden af, dan linksaf de Nieuwe Herengracht op.

Tussen de eerste (diaconale) gebouwen langs dit deel van de gracht, aan de muur naast de doorgang naar de Hof tuin, vindt u een verbeelding van de "Barmhartige Samaritaan". Dat bijbelse verhaal van 'wie is je naaste?/ wie is de naaste geworden?' en 'helpen waar geen helper is', heeft mede de diaconale inzet van de kerken gestimuleerd. Daaraan voegt de Protestantse Diaconie toe: we 'helpen onder protest', dat wil zeggen: we laten de samenleving horen en we spreken de overheid aan als die tekortschiet in barmhartigheid en gerechtigheid.

Het tweede gebouw is Nieuwe Herengracht 18.

Hier is de Protestantse Diaconie Amsterdam gevestigd, die in het gebouw ook ruimte biedt aan sociale ondernemers en beginnende organisaties. In de kelderruimten zijn het Wereldhuis, de Sociale Kruidenier en het Straatpastoraat ondergebracht.

De Corvershof

De naam “Wereldhuis” is ontleend aan een tekst van Martin Luther King:

We hebben een groot huis geërfd, een groot “wereldhuis” waarin we samen moeten leven - zwart en blank, oosterling en westerling, heiden en joden, katholiek en protestant, moslim en hindoe - een familie die uitermate gescheiden is in ideeën, cultuur en interesse, die - omdat we nooit apart van elkaar kunnen leven - op de een of andere manier moet leren om in vrede met elkaar te leven.

Het gebouw heet de Corvershof. Het is genoemd naar Jan Corver, die samen met zijn vrouw Sara Maria Trip (uit een familie afkomstig die hun geld verdiende met de wapenhandel!) dit huis in 1723 hebben geschonken aan de Diaconie voor de opvang van arme oudere stadsgenoten. De tekst boven de ingangseur getuigt daarvan:

Zoo weldoen dank verdiend,
en Armen zorg belooning
Druipt Corvers naam,
en Trips op yeders tong als honing;
Door wiens geschenk
en wil dit Godshuis is gebouwt,
dat met haar Wapens pronkt,
hun naam onsterfelijk houdt.

Het Wereldhuis

“Het Wereldhuis is een centrum voor informatie en advies, scholing en cultuur voor mensen zonder verblijfsvergunning. Zij hebben weinig rechten, wij ondersteunen hen in het zoeken van nieuwe perspectieven.

In Amsterdam leven zo’n 15.000 ongedocumenteerden, ieder met een eigen levensverhaal. Een deel van hen is uitgeprocedeerd asielzoeker. De meesten kwamen als arbeidsmigrant. Ze werken vaak als hulp in de huishouding. Sommigen zijn het slachtoffer geworden van vrouwenhandel of een mislukte huwelijksmigratie. In het Wereldhuis kunnen ze overdag terecht. Het is de plek om even niet afhankelijk van anderen te zijn. Hier kun je zelf actief worden. De meeste activiteiten in het wereldhuis worden aangeboden door vrijwilligers, die vaak zelf ook ongedocumenteerd zijn. Een stevig sociaal netwerk maakt sterker, vrijwilligerswerk vergroot je perspectieven. Het Wereldhuis is een plek waar zoveel gebeurt en zoveel speelt. Een mooie plek waar zichtbaar is dat mensen

Kijk, voor u terugloopt naar de hoek waar u vandaan kwam, naar de overkant.

Ingang van het voormalige Oudemannenhuis

Loop terug, ga de treden op, dan scherp naar links de brug over. U komt nu op het Jonas Daniël Meijerplein. Loop verder tot voorbij de AS Onderwijzerhof, vlak voor de uitgang van het Joods Historisch Museum.

op elkaar betrokken zijn en wat mensen voor elkaar betekenen. Een plek waar zo zichtbaar is hoe onzichtbaar menselijk leed er in een stad als Amsterdam is. Een plek waar mensen gehoord en gezien worden."

www.diaconie.org/wereldhuis

Dit is de 3e halteplaats.

Bezoekers en medewerkers van het Wereldhuis ontvangen ons hier voor de ingang van kelder. Enkele bezoekers zullen een zelf geschreven gedicht voor ons lezen. U ontvangt van hen een bundeltje gedichten. Enkele van de meegebrachte bloemen kunt u aan hen geven.

Veel van de huizen aan de overkant hebben toebehoord aan (welgestelde) Sefardische joden, zoals Lopes Suasso, Nunes da Costa en – in zijn jeugd – de tot het christendom bekeerde Isaïc da Costa, een van de leden van de Réveil-beweging. Eén van de huizen (schuin links nr 33) was het Portugees-Israëlitisch Oudemannenhuis van de Vereniging Misjenet Zekeniem (Steun der Ouden). Vanwege de vele joodse bewoners werd deze gracht in de volksmond ook wel "Jodengracht" genoemd.

U bent hier in het centrum van de voormalige Jodenbuurt, nu het Joods Cultureel Kwartier, met aan de ene zijde de vier voormalige Ashkenazische synagogen, waarin nu het Joods Historisch Museum is gevestigd – zie de monumentale deur - en aan de andere kant de Portugese Synagoge (gebouwd tussen 1671 en 1675). Het geeft een indruk van het rijke joodse leven in Amsterdam, waar joden eeuwenlang hun toevlucht vonden en in vrijheid konden leven.

Toegangsdeur voormalige synagoge

Portugese Synagoge met de Dokwerker

Dit is de 4e halteplaats.

U ontmoet hier een delegatie van de kerngroep van het "Veiligheidspact tegen Discriminatie". U ontvangt de tekst van het pact. U kunt een passende "voorbede" schrijven op de achterzijde van uw gele papiertje.

Dit pact richt zich tegen fysiek en verbaal geweld gebaseerd op discriminatie van LHBT'ers, joden, moslims, Afro-Nederlanders en andere (minderheids) groepen. De organisaties en personen die het pact ondertekenen, verklaren daartegen actief en publiek stelling te nemen.

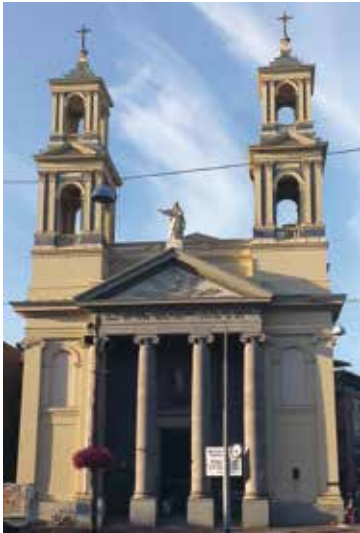
In de kerngroep van het Pact zijn de Liberaal Joodse Synagoge, Moskee Al Ka-bir, de Raad van Kerken Amsterdam, de Protestantse Kerk Amsterdam, het COC en Amnesty International vertegenwoordigd.

We kozen deze plek om het Pact te overhandigen, omdat aan de overzijde, voor de Portugese Synagoge het beeld "De Dokwerker" van Mari Andriessen staat. Dit beeld herinnert aan de Februaristaking van 25 en 26 februari 1941, toen Amsterdamse arbeiders het werk neerlegden uit protest tegen anti-joodse maatregelen. Een uniek protest.

Het beeld is in 1952 onthuld, en sindsdien is het de centrale plek van de jaarlijkse herdenking van de Februaristaking op 25 februari. Het monument is ook vele keren het begin- of eindpunt geweest van demonstraties tegen racisme.

Loop rechtdoor. Bij het zebrapad met stoplicht oversteken naar het Waterlooplein. U staat nu voor de ingang van de Mozes- en Aäronkerk. Ga de trappen van de kerk op.

De afbeeldingen van Mozes en Aäron aan de achterzijde van de kerk, in de Jodenbreestraat.

De Mozes- en Aäronkerk is tussen 1837 en 1841 gebouwd naar ontwerp van Tieleman Franciscus Suys in de stijl van het neoclassicisme. De kerk is ontstaan uit een schuilkerk. Deze werd bediend door paters Franciscanen en was vanaf 1641 gevestigd aan de achterkant van de huidige kerk in het huis "Moyses" aan de Jodenbreestraat, waar een beeld van Mozes aan de gevel hing.

In 1682 werd ook het aangrenzende huis "Aäron" aangekocht evenals het achterliggende huis. De afbeeldingen van Mozes en Aäron aan de achterzijde van de kerk, waar we later langslopen, verwijzen naar deze geschiedenis.

Vanaf de zestiger jaren tot 2014 was in de nevengebouwen het Mozeshuis gevestigd, een centrum voor samenlevingsopbouw en educatie voor volwassenen, geleid door Franciscanen. Een van de doelen was meer begrip voor elkaar te kweken waardoor er een tolerante samenleving ontstaat.

In 2014 heeft de bisschop van Haarlem-Amsterdam de ruimten en het beheer van de kerk toevertrouwd aan de Sant'Egidiobeweging. Sindsdien worden er ook weer kerkdiensten gehouden.

Doel is om deze historisch belangrijke plek voor de stad als een deel van haar ziel aan de bewoners aan te bieden: als plaats van gebed en luisteren naar Gods woord, als plaats van heling van de wonden van eenzaamheid en uitsluiting, als plaats van verzoening en vrede tussen joden, christenen en moslims.

SANT'EGIDIO

De **Gemeenschap van Sant'Egidio** is een beweging binnen de katholieke kerk die gekenmerkt wordt door het **gebed**, de **vriendschap met de armen** en de **inzet voor de vrede**. "Het luisteren naar het Woord van God in het gemeenschappelijk avondgebed is de basis voor alles wat de Gemeenschap doet. Van daaruit weten we ons geroepen om de armen en kwetsbaren van de stad op te zoeken (daklozen, eenzame ouderen, kinderen, vluchtelingen) en vriendschap met hen te sluiten. Vanwege de ervaring dat oorlog zo vaak de moeder is van de armoede, zet Sant'Egidio zich in voor de vrede. Door vredesbemiddeling in vele conflicten wereldwijd, maar ook door maandelijks te bidden voor alle landen waar oorlogen en conflicten zijn. In de Mozes en Aäronkerk wordt dit gebed gehouden op de derde vrijdag van de maand".

www.santegidio.nl

Dit is de 5e halteplaats.

Leden van de Gemeenschap van Sant'Egidio laten in de ingang van de kerk impressies zien van de Internationale Ontmoeting van Mensen en Godsdiensten die de beweging sinds 1987 jaarlijks organiseert.

Hierbij worden honderden vertegenwoordigers van de wereldgodsdiensten, politieke, sociaaleconomische en culturele wereld uitgenodigd om met elkaar in gesprek te gaan over de brandhaarden en uitdagingen van deze tijd, en om 'in de geest van Assisi' te bidden voor vrede. Daar nodigde paus Johannes Paulus II in 1986 vertegenwoordigers van verschillende religies uit om te bidden voor de vrede. In september 2017 vond deze ontmoeting plaats in Münster – Osnabrück. U ontvangt een kaart met informatie over één bepaald land. U wordt uitgenodigd in de komende maand te bidden voor vrede in dit land. Al onze gebeden zullen worden "meegenomen" naar de Wereldvredesdagen die van 14-16 oktober worden gehouden in Bologna.

Als u de kerk uitloopt, gaat u linksaf naar de hoek van de kerk, daar weer linksaf, mr. Visserplein. Even verderop, aan de zijkant van de muur van de kerk, vindt u een gedenkplaat voor de slachtoffers van de “Decembermoorden” in Paramaribo in de nacht van 8 op 9 december 1982.

Impressie van de jaarlijkse fakkeloptocht

In de nacht van 8 op 9 december 1982 werden vijftien tegenstanders van het toenmalige militaire regime gemarteld en gedood in Fort Zeelandia in Paramaribo. Nog steeds wordt er voor geijverd wie daaraan schuldig is te straffen - een van de aangeklaagden is president Bouterse - en zo de slachtoffers en hun nabestaanden recht te doen. 'Dit mag nooit, nooit, nooit vergeten worden. Dit is een tragedie die in ons land, in onze geschiedenis gebeurd is en die nooit had mogen gebeuren', zegt een deelnemer aan de fakkeloptocht. Die wordt jaarlijks op 8 december gehouden vanaf het stadhuis naar dit monument.

'Ze zeggen: de tijd heelt alle wonden. Maar dit blijft generaties lang leven in de mensen die hun dierbaren kwijt zijn. En daarom vind ik: dit moeten we blijven herhalen en blijven doen.'

Dit is de 6e halteplaats.

Wij nodigen u uit een deel van de meegebrachte bloemen hier neer te leggen. En op de richel kan namens de groep een kaarsje worden aangestoken.

Ga even later linksaf. U komt nu in de Jodenbreestraat. De toren die u in de verte ziet is die van de Zuiderkerk.

Steek direct na het Rembrandthuis de weg naar rechts over. Op de stoep in het midden van de rijweg vindt u een bijzonder gedenkteken. Blijf daar staan, maar pas op het verkeer!

Eerst loopt u langs de achterzijde van de kerk met de afbeeldingen van Mozes en Aäron.

Even verderop (bij nr 98/138) ziet u boven de deur een gedenkplaat voor de eerste synagoge in Amsterdam die hier ooit heeft gestaan.

Nog weer verderop, op nr. 4 komt u bij het Rembrandthuis. In het oude gedeelte heeft Rembrandt van 1639 tot 1658 gewoond en gewerkt. Vanaf 1911 is hier op initiatief van de schilder Jozef Israëls Museum het Rembrandthuis gevestigd, sinds een aantal jaren uitgebreid met de nieuwbouw naast het oorspronkelijke huis.

Rembrandt schilderde en tekende - zoals bekend - veel bijbelse taferelen. De etsen hiernaast van de Barmhartige Samaritaan moet hij op deze plaats getekend en gedrukt hebben.

Hans 't Mannelje heeft deze toevallig bewaard gebleven stukken verenigd tot een nieuw, oorspronkelijk geheel dat als idee doet denken aan de 'olifant-obelisk' van Bernini op de Piazza della Minerva in Rome. De schildpad kreeg een nieuwe kop en draagt een zadel, ook in marmer, dat de overgang vormt naar de kolom.

Het voetstuk draagt de schildpad die zelf het voetstuk vormt van de kolom, waarop de tekst staat:

"De tijd kruipt met het bouwwerk heen,
van hier, vandaar rest soms een steen."

De teksten op het blok onderaan verwijzen aan de ene kant naar de verdwenen Jodenbuurt, met een kwatrijn van Jacob Israël de Haan over het eeuwige heimwee van de migrant:

“Die te Amsterdam vaak zei: ‘Jeruzalem’
en naar Jeruzalem gedreven kwam,
Hij zegt met mijmerende stem
‘Amsterdam, Amsterdam...’.”

De tekst aan de andere kant - zie foto - verwijst naar de strijd om de Nieuwmarktbuurt. Die ging enerzijds om de afbraak van een deel van de buurt voor aanleg van oostlijn van de metro, anderzijds om de geplande doorbraak van de Sint Antoniesbreestraat tot een vierbaansweg.

Het eerste ging wel door (met in veel opzichten geslaagde nieuwbouw daarna), het tweede niet. De gedeeltelijk al aangelegde vierbaansweg eindigt hier.

In deze strijd speelde het Huis de Pinto, genoemd naar de Portugees-Joodse koopman Isaïc de Pinto, even verderop in de Sint Antoniesbreestraat, een belangrijke rol. Procedures tegen de afbraak van dit monument hielden de sloop tegen en verhinderde die uiteindelijk.

Het was een ommekeer in het beleid tot cityvorming, waarbij een groot deel van de binnenstad zou zijn afgebroken.

Deze tekst is een eerbetoon aan het buurtverzet

Het Huis de Pinto nu te-
midden van nieuwbouw
er om heen

Het Huis de Pinto eenzaam in de Sint Antonies-
breestraat na de sloop van de meeste overige
bebouwing

Steek de weg verder over. U komt nu op de Sint Anto-
niessluis. Loop naar het water.

Het West-Indisch Pakhuis

*De aanleg van de Sint Antoniessluis maakte de verbinding tussen IJ en Amstel mo-
gelijk. U kijkt nu uit over de Oude Schans, richting het Oosterdok, met het (groene)
gebouw van Nemo in de verte. Aan de linkerkant ligt de Lastage, dat in 1614 als
eerste uitleg aan de oorspronkelijke stad werd toegevoegd. De Montelbaanstoren
die we zien had oorspronkelijk de functie van verdedigingstoren. Aan de rechter-
zijde liggen de eilanden Uilenburg, Marken/Valkenburg en Rapenburg.
In beide gebieden werden de eerste schepen voor de Verenigde Oostindische
Compagnie gebouwd.*

*Helemaal aan het einde rechts, aan 't Gravenhekje (van hieraf niet zichtbaar), ligt
het West-Indisch Pakhuis uit 1642, een tijd lang hoofdkwartier van de West-Indi-
sche Compagnie.*

*De VOC en de WIC hebben mede de groei en bloei van Amsterdam mogelijk
gemaakt, waarvan o.a. de monumentale huizen aan de grachten van de stad nog
getuigen. Tegenwoordig is er meer aandacht voor de schaduwzijde daarvan, het
kolonialisme en de slavernij. Zo vervoerde de VOC 50.000 slaven, de WIC naar
schatting vijf tot tien keer zoveel.*

Kijk naar links.

U ziet voor u de Leprozenpoort. Deze is hier in 1970 herplaatst. Hij stond oorspronkelijk in de Lazarussteeg (nu mr. Visserplein) bij de ingang van het Leprozenhuis, ook Lazarushuis, Sint Antoniesgasthuis of Sint Nicolaasgasthuis genoemd, waar leprozen/melaatsen onderdak vonden. Het was in beheer van de gemeente. Op de poort zijn een melaatse man en vrouw afgebeeld en het stadswapen van Amsterdam met de keizerskroon.

Ga de trappen af, langs de Sint Antoniessluis en even later linksaf, de Snoekjesgracht op. Ga daar rechtsaf de Snoekjesbrug over.

(Voor wie de trappen bezwaarlijk zijn: ga voor de Leprozenpoort naar links, dan rechtsaf, Sint Antoniestraat – langs Huis de Pinto - daarna weer rechtsaf, Snoekjessteeg. Zo komt u bij de Snoekjesbrug, ga deze over).

Over de brug gaat u linksaf en direct daarna rechtsaf. U bent nu op de Krom Boomssloot.

Op de brug valt een beeldhouwwerk op. Het is de "Levensboom" van Wim Tap.

De schilderachtige Krom Boomssloot werd vijf eeuwen geleden aangelegd en is genoemd naar de burgemeester en scheepsbouwer Cornelis Pietersz Boom.

Loop de gracht af, tot de tweede brug en ga deze 'Armeense brug' over. Aan de overkant komt u bij de Armeens Apostolische Kerk.

Op 21 april 2018 is de gevelsteen onthuld die op de gevel op de hoek is aangebracht, "ter nagedachtenis aan de slachtoffers van de Armeense Genocide in het Ottomaanse Rijk in 1915". Het verzoek dit monument te kunnen plaatsen werd mede ondersteund door de Raad van Kerken Amsterdam. Een filmpje van de ceremonie bij de onthulling van de gevelsteen staat op: <https://youtu.be/65-4nl6CsVw>

Deze kerk is in 1714 hier gevestigd, bestaat dus al meer dan 300 jaar. Vanaf 1630 waren er al Armeniërs in de stad, vooral kooplieden in stoffen. Later hield de Armeense gemeenschap zich vooral bezig met het drukken en exporteren van – voornamelijk godsdienstige – Armeense boeken. In de 19e en 20e eeuw is het kerkgebouw in gebruik geweest van andere religieuze instellingen. Toen na de Tweede Wereldoorlog de Armeense gemeenschap weer groeide, werd in 1986 de kerk teruggekocht en in 1989 weer als Armeens Apostolische Kerk in gebruik genomen. De kerk draagt de naam "Surp Hoki", dat betekent "Heilige Geest"- kerk.

De afbeelding boven de ingangdeur verbeeldt een fragment uit het boek Openbaring: het Lam op het boek van de zeven zegels. De vertaling van het Armeense opschrift luidt:

"Ik, Joannes, priester, zoon van Minas, inboorling van de stad Amasia, vijftien jaren deze kerk, genaamd Den Heiligen Geest, bediend hebbende, heb op mijne eigene kosten deze Voorpoort herbouwd; een marmeren Lam boven dezelve gesteld; den steenen opgang en drie onder en drie bovenlichten doen maken, ter gedachtenisse van mijzelf en van mijne overledene Vader en Moeder, in 't Armenisch jaar 1198, dat is in 't jaar 1749".

Deze Johannes de Minas was niet alleen priester, maar ook drukker en schrijver.

Armeense genocide

Op 24 april 1915 arresteerden de Jonge Turken, de toenmalige machthebbers van het Ottomaanse rijk, op bevel van minister van Binnenlandse Zaken Talaat Pasja, de belangrijkste Armeense intellectuelen en leiders van het land. Ze werden gedeporteerd en later vermoord. Daarna werden in de rest van het Ottomaanse rijk honderdduizenden Armeniërs uit hun huizen gehaald en gedeporteerd naar onder meer de Syrische woestijn. Velen werden onderweg vermoord of stierven door uit-

droging of uitputting. De schattingen van het aantal slachtoffers variëren volgens Armeense autoriteiten van 800.000 tot anderhalf miljoen, circa de helft van de twee miljoen Armeniërs in het Ottomaanse rijk. Volgens Turkije ligt dat aantal vele malen lager. De Turkse regering verzet zich tegen de term “genocide”. De Tweede Kamer heeft dit jaar een motie aangenomen, waarin de Armeense genocide wordt erkend. Dat is voor de Armeense gemeenschap heel belangrijk. De regering blijft nog spreken van de “Armeense kwestie”. Overigens: ook Assyrische en Aramese bevolkingsgroepen werden in deze jaren massaal slachtoffer van de Jonge Turken.

Dit is de 7e halteplaats.

De priester en leden van de Armeense kerk zullen toelichting geven bij het monument. Wij vragen u onder het monument de laatste meegebrachte bloemen neer te leggen.

Ga voor de ingang van de kerk langs verder over de Krom Boomssloot. Direct na de kerk, nr 18-20, loopt u langs Pakhuis Schottenburch.

In dit pakhuis (al ouder dan de gevelsteen vermeldt) werd op 12 februari 1617 een remonstrantse kerkdienst door een woedende menigte bestormd en geplunderd, daartoe aangezet door orthodoxe gereformeerden. Dat was in de tijd van de strijd tussen de remonstranten en de contra-remonstranten.

Neem de eerste weg linksaf, de Koningsstraat. Loop deze straat uit. Hij komt uit op de Nieuwmarkt. Steek de straat over (voorzichtig!), houdt het grote gebouw, de Waag, midden op de markt aan uw linkerzijde.

Deur van de Waag,
toegang metselaarsgilde

Dit gebouw was oorspronkelijk de Sint Antoniespoort en vormde toen de grens van de stad. De poort lag in het verlengde van de Zeedijk. In 1614 ontstond de huidige Nieuwmarkt door het overkluizen van de stadsgracht aan weerszijden van de Sint Antoniespoort. Toen deze zijn functie als stadspoort verloren had, werd beneden in het gebouw de Waag gevestigd.

Op de bovenverdiepingen kregen verschillende gilden hun thuis, zoals het metselaarsgilde. Bij een van de andere gilden, het Chirurijngilde, schilderde Rembrandt in 1632 "de Anatomische les van dr Tulp".

In de vorige eeuw waren voorlopers van het Amsterdams Historisch Museum en het Joods Historisch Museum hier gevestigd. Nu is beneden een restaurant.

Het beeld op de brug rechts verbeeldt een scene uit De Spaansche Brabander van Gerbrand Adriaensz Bredero. In zijn klucht zette Bredero een van de pas in de stad gearriveerde Zuid-Nederlandse immigranten te kijk als oplichter. Ook toen waren er spanningen tussen autochtonen en allochtonen. Meer dan 30% van de Amsterdammers was toen buiten Nederland geboren.

Ga voorbij de Waag schuin naar rechts de Zeedijk op (dus niet Monnikenstraat in, of Gelderse Kade op).

Ga de eerste straat links in, de Molensteeg.

Even verderop ziet u de Oude Kerk.

Ga aan het eind van de Molensteeg linksaf, de Oude Zijds Achterburgwal op. Even voorbij de bocht komt u op nr 45 bij het Goodwillcentrum van het Leger des Heils. Ga het centrum hier binnen.

De Zeedijk verwijst naar zijn oorspronkelijke functie. Hij werd aangelegd als dijk om Amsterdam tegen het water van het IJ – en de Zuiderzee - te beschermen.

De naambordjes in deze buurt zijn tweetalig: naast Nederlands ook Chinees. We zijn hier midden in de Chinese buurt, ook wel Chinatown genoemd.

Even voorbij de Molensteeg ligt aan de linkerzijde de grootste boeddhistische tempel in Europa die in de traditionele Chinese paleisstijl is gebouwd, de Fo Gang Shan He Hua Tempel.

We betreden nu het Wallengebied, de rosse buurt, het Red Light District, waar prostituees hun werkterrein hebben. Met alle vragen die dat oproept over de vrijwilligheid waarmee zij dat doen.

*“In Nederland zet het **Leger des Heils** zich al bijna 130 jaar in voor mensen zonder helper. In Amsterdam gebeurt dit onder de naam Goodwillcentra Amsterdam. Het heeft de volgende missie gedefinieerd: Goodwillcentra Amsterdam zet zich vanuit een positief christelijke levensovertuiging in voor kwetsbare vrouwen, mannen en kinderen die ondersteuning nodig hebben bij het leven, wonen en maatschappelijk participeren. We doen dit vanuit de vaste overtuiging dat iedereen erbij hoort en juist degenen die zonder helper zijn extra ondersteuning nodig hebben. Steun, om weer een plek in de maatschappij te krijgen en zo zelfstandig mogelijk te kunnen leven. Steun, om weer een positief zelfbeeld en eigenwaarde te krijgen.”*

Er zijn 45 goodwillcentra in de stad.

Zie verder: legerdesheils.nl/goodwillcentra-amsterdam/

In dit centrum is o.a. een huiskamerproject voor in de buurt werkende prostituees. Zondagmorgen is er in deze ruimte een viering.

Dit is de 8e halteplaats.

Leden van de “Rooflessband” van het Leger des Heils wachten u hier op. U ziet informatie over de activiteiten van het Leger des Heils en het Drugspastoraat.

Wij vragen u hier op de kaart uit uw rugtasje een groet te schrijven voor een van de mensen die hier deelnemen aan activiteiten van het Leger des Heils of het Drugspastoraat. Hun medewerkers zorgen er voor dat de kaart bij hen terecht komt.

Ga na uw bezoek aan het Goodwillcentrum linksaf verder over de Oude Zijds Achterburgwal. U passeert de Monnikenstraat, de Bloedstraat, de Barndesteeg, Koestraat en de Bethanienstraat.

Zondagmiddag is in deze ruimte een viering van het **Drugspastoraat** dat namens de kerken hulp aan drugsverslaafden verleent.

“Het Drugspastoraat Amsterdam wil een open, christelijke gemeenschap zijn voor mensen die aan de rand van de maatschappij terecht zijn gekomen door o.a. verslavingsproblemen en die niet over eigen middelen of netwerken beschikken om hun problemen te lijf te gaan. Het DPA biedt steun, hulp en gastvrijheid aan door middel van individueel pastoraat, vieringen, huisbezoeken gespreksgroepen, reizen en excursies, zoals de jaarlijkse Lourdes-reis. Uitgangspunt van het drugspastoraat is de christelijke overtuiging dat, zoals elk mens, ook de druggebruiker geroepen is om beeld van God te zijn. Elke druggebruiker die gebruik wenst te maken van het aanbod van het drugspastoraat is bij ons welkom. Wij komen daarbij uit voor onze overtuiging, maar wij stellen geen voorwaarden, bijvoorbeeld om af te kicken of om zich zelf te bekeren. De praktijk van het drugspastoraat richt zich op drie uitgangspunten: betrouwbare presentie, menselijke waardigheid en heilzame ontmoeting.” Zie verder: drugspastoraat.nl

In dit oudste deel van de stad waren ooit vele kloosters gevestigd. De namen van de zijstraten verwijzen daarnaar. De Monnikenstraat verwijst naar de “Grauwe Monniken” van het Minderbroederklooster. In dit klooster was een martelkamer (van Alva, of ook wel gesuggereerd van de monniken) - de “bloetkamer” - waarnaar de Bloedstraat is genoemd. Vanaf de Barndesteeg lopen we langs het gebied, waar ooit het “Maria Magdalena van Bethanienklooster” lag, een vrouwenconvent. In de Barndesteeg is nog een gedeelte van dit klooster bewaard gebleven. Dit functioneerde van 1705 tot 1914 als huiskerk HH Petrus en Paulus van de Oud-Katholieke Kerk, nadat die zich van de Rooms-Katholieke Kerk had afgescheiden. De naam Koestraat verwijst naar de koeien die op het kloosterterrein werden gehouden.

Kaart met overzicht van vroegere kloosters en de bestemming die zij daarna kregen

In 1578 was de “Alteratie” van Amsterdam. Daarbij werd (in verhouding vrij laat) de katholieke stadsregering in een omwenteling zonder bloedvergieten afgezet en kwamen protestantse calvinisten aan de macht. Rooms-katholieke bestuurders en geestelijken werden letterlijk “aan de dijk” buiten de stad gezet. Alle kloosters werden onteigend, afgebroken, of kregen een andere, meestal niet-religieuze bestemming. De gereformeerde godsdienst werd de heersende religie. Oorspronkelijk katholieke kerken werden protestant. Andere religies werden - uit handelsbelangen - wel getolereerd, maar kwamen vaak in schuilkerken bijeen. De Alteratie geldt als het begin van de Gouden Eeuw.

Aan de overzijde van de Oude Zijds Achterburgwal, ter hoogte van de Bardesteeg is de Gemeenschap Oudezijds 100 gevestigd.

“Mensen uit alle hoeken van de samenleving vormen samen de Communautaire Gemeenschap Oudezijds 100. In de binnenstad van Amsterdam proberen wij in leven en werken het evangelie van Jezus Christus present te stellen. Oudezijds 100 biedt concreet hulp door inloop – ‘wie hier binnenkomen zijn door God gezonden’ - maatschappelijke opvang, begeleid wonen, medisch maatschappelijke werk en medische zorg voor onverzekerden, de Kruispost. De woongemeenschap functioneert hierin als groot gezin en oefenschool, die de hulpverlening ondersteunt.

Oudezijds 100 en Gemeenteit Spe Gaudentes zijn ontstaan in de bloeitijd van de oecumenische beweging, die zocht naar wederzijdse erkenning tussen verschillende kerkelijke tradities. De gemeenschap is van meet af aan een plek geweest waar christenen van verschillende achtergronden hun dagelijks leven delen. Door samen te leven, te bidden en te werken krijgt eenheid in verscheidenheid concreet vorm.”

Zie verder: oudezijds100.nl

Loop door, steek de Oude Hoogstraat (voorzichtig!) over. Even verder vindt u aan uw linkerhand achter een hek een pleintje. Ga het hek door. U bent nu op het Walenpleintje.

Huguenotenkruis

Het opschrift bij het hek maakt duidelijk dat u hier bij de Eglise Wallone, de **Waalse Kerk** bent. Het kerkgebouw dateert van 1493 en was oorspronkelijk de kapel van het Sint Paulusbroederklooster, een lekenklooster van de Derde Orde van de Franciscanen. Het klooster omvatte het hele blok om de kerk heen. Na de Alteratie van 1578 werd de kapel van het klooster omstreeks 1586 toegewezen aan Franstalige protestantse vluchtelingen. Vanaf die tijd is het de Waalse Kerk. In 1661 in deze vorm.

Na de Bartholomeüsnacht van 24 augustus 1572 was vanuit Frankrijk en de door Spanje bezette Zuidelijke Nederlanden een stroom calvinistische vluchtelingen op gang gekomen (de 'refuge'), die na de val van Antwerpen in 1585 verder toenam. Vandaar de tot heden gebruikte naam "Waalse Kerk". Op grond van het in 1598 uitgevaardigde Edict van Nantes kregen de Franse protestanten een beperkte mate van geloofsvrijheid. Toen Lodewijk XIV in 1685 het Edict heriep, werden allen die openlijk het protestantse geloof beleden in feite vogelvrij verklaard. De uittocht die hierop volgde was massaal: twee- tot driehonderdduizend "Huguenoten" vluchtten naar landen in Europa en Amerika, in de eerste plaats naar het nabijgelegen Nederland.

Ook in deze tijd staat de gemeente van de Waalse Kerk voor een Franstalige aanwezigheid in het centrum van Amsterdam, waar een boodschap van openheid, vertrouwen en hoop wordt gepredikt. Daarnaast is de Waalse Kerk een belangrijk cultureel centrum. Het gebouw wordt intensief gebruikt voor concerten, lezingen, cd-opnames en orgellessen. Zie: dewaalsekerk.nl

Dit is de 9e halteplaats.

De predikant van de Waalse Kerk zal u hier ontvangen en u een document geven (het 'Charte'), waarin duidelijk wordt dat de Waalse Kerk zich vanuit haar historie als migrantenkerk en vluchtelingengemeente geroepen weet tot gastvrijheid.

Op een groot deel van het terrein van het voormalige Sint Paulusbroederklooster staat nu het Oost-Indisch Huis. Dit kwam in 1606 gereed, en diende als bestuurs- en administratiekantoor van de Verenigde Oostindische Compagnie. Zoals al eerder aangegeven was de VOC belangrijk voor de welvaart van de stad en van ons land. Met als keerzijde haar betrokkenheid bij kolonisatie en slavenhandel, waar de laatste jaren meer aandacht aan wordt geschonken. In het Oost-Indisch Huis is nu een vestiging van de Universiteit van Amsterdam. De ingang ligt in de Oude Hoogstraat. De route loopt er niet langs.

Ga vanaf het Walenpleintje weer door het hek naar de Oude Zijds Achterburgwal. Ga rechtsaf, terug richting Oude Hoogstraat. Steek deze (voorzichtig, fietsers!) linksaf de brug over en loop de Oude Doelenstraat in. Even verder ziet u de Dam al. Loop door tot de volgende brug, over de Oude Zijds Voorburgwal.

Als u hier naar het Noorden kijkt, ziet u in de verte links de Oude Kerk, het oudste nog bestaande gebouw van Amsterdam. De kerk werd in 1306 gewijd aan en genoemd naar de heilige Nicolaas, bisschop van Myra. Sint Nicolaas was onder meer de patroon van de zeelieden en werd vooral in havensteden vereerd. Na de Alteratie van 1578 werd de oorspronkelijke rooms-katholieke kerk protestants. Meer naar rechts ziet u de in de periode 1884-1887 gebouwde huidige rooms-katholieke Sint-Nicolaaskerk, sinds 2012 tot basiliek verheven. Tussen beide gebouwen in ligt nog een aan Sint Nicolaas gewijde kerk, die niet vanaf dit punt te onderscheiden is. Die kerk is meer bekend onder de naam Ons' Lieve Heer op Solder. Op de bovenste verdieping van drie met elkaar verbonden grachtenhuizen werd in 1661 een katholieke schuilkerk gebouwd. Hoewel katholieke vieringen in de openbaarheid niet werden geduld, werden ze verder in het tolerante Amsterdam gedoogd.

Er is nog een vierde aan de Heilige Nikolaas van Myra gewijde kerk. Dat is de in de Jordaan gelegen parochiekerk van de Russisch Orthodoxe Kerk. Daar organiseert de Raad van Kerken Amsterdam op 30 november een oecumenische "Nicolaasviering".

Loop verder door de Damstraat. Even later komt u op de Dam. Eerst komt u langs het Nationaal Monument.

Steek daarna het straatgedeelte met tramrails (voorzichtig) over en ga richting het Koninklijk Paleis en De Nieuwe Kerk.

Het Koninklijk Paleis is als Stadhuis gebouwd. Onder invloed van de euforie na de Vrede van Münster werd het in de jaren 1648 tot 1665 gebouwd. Het reusachtige beeld boven het timpaan refereert aan de Vrede van Münster. De personificatie van de Vrede draagt twee vredessymbolen: de olijftak en de staf van Mercurius. Ze wordt geflankeerd door de personificaties van de Voorzichtigheid en de Gerechtigheid. In hoeverre deze vrede in werkelijkheid gebaseerd is op gerechtigheid is de vraag. Wij beseffen nu hoe immers steeds meer hoe het recht van bewoners van overzeese gebiedsdelen werd geschonden.

Het timpaan laat de welvaart zien die uit de vrede voortkomt: zeegoden en –wens verbeelden de Amsterdamse dominantie op zee en betuigen hulde aan de Amsterdamse stedemaagd die in het midden troont.

Ook het interieur getuigt van de trots van de stad, die zich in deze jaren op het toppunt van zijn macht en roem het centrum van de wereld en het heelal waande!

Dit is de 10e en laatste halteplaats.
 Hier speelt het Muziekkorps van het Leger des Heils.
 U wordt welkom geheten namens de Wereldraad en de stad.
 We zingen een aantal liederen samen.
 De vredesvlam gaat mee De Nieuwe Kerk in.

Hier eindigt de Walk of Peace.

Wie zich daarvoor heeft aangemeld kan nu De Nieuwe Kerk ingaan om de feestelijke viering bij te wonen om te gedenken dat 70 jaar geleden de Wereldraad van Kerken in Amsterdam werd opgericht.

Het stadhuis en de kerk worden gescheiden door de Mozes- en Aäronstraat. Die naam is niet toevallig. De burgemeesters van Amsterdam markeerden daarmee de grens tussen kerk en staat. Zoals bij het volk Israel moest Aäron (de kerk) zich bij de verkondiging houden en het regeren overlaten aan Mozes (de staat).

De bouw van De Nieuwe Kerk begon in de middeleeuwen. Vandaag de dag is de kerk een van de toonaangevende monumenten van de Amsterdamse binnenstad. Tentoonstellingen, concerten en bijvoorbeeld lezingen maken het tot een van de best bezochte historische gebouwen van de stad. De jaarlijkse nationale dodenherdenking en unieke evenementen zoals de kerkelijke inzegening van het huwelijk van Prins Willem-Alexander en Maxima en de officiële inhuldigingen van alle koningen en koninginnen maken het een nationale historische locatie.

Route en halteplaatsen

Walk of Peace:

- 0) Hoftuin
- 1) Monument Schaduwwijk
- 2) Monument Joodse Erkentelijkheid
- 3) Wereldhuis
- 4) Dokwerker
- 5) Mozes en Aäronkerk
- 6) Monument Decembermoorden
- 7) Armeense Kerk
- 8) Leger des Heils/Drugspastoraat
- 9) Waalse Kerk
- 10) Dam, Nieuwe Kerk

Routebeschrijving en meeste foto's:

Henk Meulink (Raad van Kerken Amsterdam)

Omslagfoto: Adriana Schröder

Teksten en afbeeldingen: diverse bronnen

Ontwerp: Studio Edens

Druk: Postfly

2018, Amsterdam